

6. Рябовіл Л.П. Земство : погляд на вчителя / Л.П.Рябовіл // Творча особистість вчителя : проблеми теорії і практики : зб. наук. праць. – К., 1999. – Вип. 3. – С. 151-157.

Анотація

Автор статті на основі ретроспективного, логіко-системного розгляду історичних джерел та спеціальної історико-педагогічної літератури здійснює аналіз творчих підходів до розвитку педагогічної майстерності вчителя-вихователя в системі підвищення кваліфікації та організації саморозвитку педагогів у XIX столітті.

Аннотация

Автор статьи на основе ретроспективного, логико-системного рассмотрения исторических источников и специальной историко-педагогической литературы осуществляет анализ творческих подходов к развитию педагогического мастерства учителя-воспитателя в системе повышения квалификации и организации саморазвития педагогов в XIX веке.

Summary

Author articles based on retrospective, logical and systematic review of historical sources and the special historical and educational literature provides an analysis of creative approaches to the development of pedagogical skills teacher-educator in the system of training and self-organization teachers in the nineteenth century.

Ключові слова: історичний поступ, педагогічна техніка, педагогічне мистецтво, педагогічні здібності.

Ключевые слова: исторический прогресс, педагогическая техника, педагогическое искусство, педагогические способности.

Key words: historic progress, pedagogical technique, pedagogical art, pedagogical abilities.

Подано до редакції 07.03.2011.

УДК 378.096(410):81'276.6

© 2011

Лазаренко О.В.

ЗМІСТ СТРАТЕГІЧНИХ НОРМАТИВНИХ ДОКУМЕНТІВ В ГАЛУЗІ ПРОФЕСІЙНОГО ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ НА ЕКОНОМІЧНИХ ФАКУЛЬТЕТАХ УНІВЕРСИТЕТІВ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

Постановка проблеми у загальному вигляді... У сучасних умовах система вищої освіти є важливим напрямом оптимізації підготовки нової генерації фахівців, максимального задоволення освітніх потреб особистості та суспільства, диференціації професійної підготовки, входження нашої країни у світовий освітнянський простір. Нас цікавить ця проблема у зв'язку з реалізацією практичної мети аналізу та синтезу системи навчання іноземних мов у Великій Британії для подальшого практичного вибіркового застосування її парадигм у відповідній галузі України, а саме технологій викладання, побудова змісту планів і програм, створення сприятливих умов для вивчення іноземних мов. Разом із тим аналіз підходів до вдосконалення професійної іншомовної освіти, а також теорії та практики проведення досліджень професійно спрямованої іншомовної освіти в Україні, зміст стратегічних нормативних документів в галузі професійного іншомовного спілкування та навчального процесу на економічних факультетах університетів Великої Британії, дозволив виявити протиріччя між процесами деформації системи освіти, зокрема, іншомовної, включаючи підготовку майбутніх економістів до професійного іншомовного спілкування, викликаними нестабільними соціально-економічними умовами в Україні та необхідністю корекції цих процесів з урахування сучасних тенденцій та світового досвіду в цій галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми...

Об'єктом дослідження є стратегічні нормативні документи в галузі професійного іншомовного спілкування на економічних факультетах університетів Великої Британії.

Предметом аналізу є Відкритий університет (The Open University), ради університетських фондів (Higher Education Funding Council) Англії, Шотландії та Уельсу та Комітет з якості вищої освіти (Higher Education Quality Council).

За останні роки саме в цій країні були здійснені наукові дослідження, де розглядаються різноманітні аспекти проблеми, що нас цікавить: професійна підготовка майбутніх учителів іноземної мови у Великій Британії (В.М.Базуріна), організація профільного навчання у старшій школі Великої Британії (Н.І.Ковтонюк), професійна підготовка адвокатів бакалаврського і магістерського рівнів в університетах Великої Британії (В.В.Сасімова), професійна підготовка майбутніх інженерів-аграріїв у системі вищої освіти США (О.В.Вощевська) та інші. Завдяки цим науковим дослідженням, стало відомо, що всі університети Великої Британії мають високий рівень автономії у визначенні програм і методів навчання. Дослідження тенденцій конструювання змісту іншомовної освіти могло б визначити інтегративні чинники соціально-освітньої парадигми розвитку країни, врахування яких сприяло б збагаченню української освітньої системи.

Формулювання цілей статті... Основна мета нашої роботи полягає у аналізі та характеристиці стратегічних нормативних документів в галузі професійного іншомовного спілкування на економічних

факультетах університетів Великої Британії, їх особливостей та нововведень. Для цього необхідно вирішення таких завдань:

- виокремити основні документи в галузі професійного іншомовного спілкування у Великій Британії;
- визначити реформування навчального процесу за останні роки;
- виявити доцільність нововведень у системі навчання професійного іншомовного спілкування на економічних факультетах університетів Великої Британії, а також їх становлення в процесі навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження... Всі університети Великої Британії мають високий рівень автономії у визначенні курсів, програм і методів навчання. Загальну політику у вищій освіті здійснює міністерство освіти і науки шляхом розподілу фінансових і матеріальних ресурсів. Посередницькі функції між урядом та університетами покладені на три ради університетських фондів (Higher Education Funding Council) (Англії, Шотландії та Уельсу). До складу цих рад входять представники закладів вищої освіти з регіонів Великої Британії, шкіл і ліцеїв, роботодавців. Таке широке представництво дає змогу поєднати цілі держави та інтереси закладів вищої освіти, досить об'єктивно оцінюючи останні. З цією метою, починаючи з 1996 р. збільшується число критеріїв, за якими має визначатися якість навчальних послуг і рівень закладу. Консультативним органом з оцінки є комітет ректорів, який з 1992 р. перейменований на Комітет з якості вищої освіти (Higher Education Quality Council). [3, с. 250]

Як зазначається в Language Passport. European Language Portfolio, у 1997 р в Великій Британії було 96 університетів та 50 коледжів університетського сектору різного розміру. Для того, щоб вищий навчальний заклад зміг додати до своєї назви слово "університет", він повинен виконати вимогу Закону 1992 р. і мати не менше 4000 студентів, з них понад 3000 на денному навчанні за програмами університетського рівня. [1, с. 7]

Видатну роль в сучасній вищій освіті та професійному іншомовному спілкуванні Великої Британії відіграє Відкритий університет (The Open University), який став зразком для наслідування в усьому світі. Його заснування (1969 р.) пов'язується з ім'ям відомого лейбористського діяча Гарольда Вільсона. Доступ до навчання (переважно заочного і рекордно різноманітного за засобами і методиками) повністю вільний, тому кожний дорослий може обрати у ньому одну з сотень програм низького чи університетського рівня. Кількість студентів перевищує 200 000, чимало мешкає поза межами Великої Британії. Відкритий університет фактично став міжнародним закладом, присуджені ним кваліфікації (найчастіше це ВА) отримують понад 6000 осіб щороку. [4, с. 23]

Говорячи про навчання майбутніх економістів, слід зазначити що у Великій Британії лише три університети (Oxford, Cambridge, Durham) мають досить високий рівень підготовки до здійснення професійного іншомовного спілкування. Розглянемо, як організовується навчальний процес у цих освітніх закладах.

Навчальний рік поділяється на три частини (terms), але в останній більшість закладів економічного спрямування скорочує кількість навчальних годин для надання студентам часу на перегляд матеріалу і підготовку до заключних екзаменів. Частина університетів мають серединні канікули (до 8 "тижнів читання") як час для самостійного навчання студентів. Все дужче виявляється тенденція до двосеместрового року з канікулами між семестрами.

Кількість і розподіл тижневих навчальних годин (лекцій, семінарів, різних лабораторних робіт тощо) визначають окремо для кожного освітнього спрямування, післяобідній час у середу традиційно виділяється на спортивні заняття. Кожен університет автономний у встановленні методів контролю роботи і знань студентів: більшість робить наголос на заключних екзаменах, часто проводиться поточний контроль з урахуванням його результатів під час вирішення питання про перехід на наступний курс чи рівень. Після закінчення програми першого циклу студент може отримати такі оцінки: найвищу (Class 1), дуже хорошу (Class 2, Division 1) з правом продовження навчання на другому циклі, непогану (Class 2, Division 2 чи "two-two"), найнижчу (Class 3).

Для переходу з першого рівня на другий (магістерський) необхідно задовольнити досить високі академічні вимоги (диплом бакалавра з відзнакою) і показати хороші знання з предмету спеціалізації. З цього правила існують і винятки, коли на другий рівень приймають осіб без диплома за перший рівень, але лише за наявності чималого досвіду праці з обраного фаху та високим рівнем професійного іншомовного спілкування.

Як свідчить Ліндхольм-Лері К. в «Теоретичних і концептуальних засадах двомовних освітніх програм» (Lindholm-Leary, K. Theoretical and conceptual foundations for dual language education programs) [2,45], більшість абітурієнтів у Великій Британії обирають курси навчання професійного іншомовного спілкування, що забезпечують здобуття першої кваліфікації (часто називають "undergraduate degree"). Цей перший диплом вимагає загалом 3-4 роки навчання. Передбачається впровадження курсів меншої тривалості (прискорених) й можливість внаслідок зміни тривалості року та інтенсивнішої роботи отримання першого диплому вже за два роки. У Великій Британії найпоширеніші такі кваліфікації: бакалаври мистецтв (BA = Bachelor of Arts), наук (BSc = Bachelor of Science), освіти (BEd = Bachelor of Education), інженерії (BEng = Bachelor of Engineering), права (LLB = Bachelor of Law), медицини (MB = Bachelor of Medicine). Кваліфікація бакалавра має три варіанти "з відзнакою" залежно від кількості поглиблено вивчених і складених дисциплін: Honours degree – 1, Joint Honours degree – 2, Combined Honours degree – 3 (чи більше) дисципліни [5, с. 61].

Менш престижним є навчання і отримання "посередньої" (Ordinary Pass degree) бакалаврської кваліфікації з непоглибленим вивченням і засвоєнням дисциплін програми. Після завершення навчання першого рівня студент може продовжити освіту для отримання вищої кваліфікації (postgraduate degree), яка часто називається "магістр". Найпоширеніші варіанти: магістр мистецтв (MA = Master of Arts), наук (Msc = Master of Science, бізнесу та управління (MBA = Master of Business Administration), права (LLM = Master of Law). Отримання цього диплому відкриває шлях до студій докторського рівня з присвоєнням звання "доктор філософії" (PhD = D Phil = Doctor of Philosophy), рідше – "магістр філософії", якщо рецензенти визнали написану дисертацію недостойною доктора "з Англії". Інколи і лише за умови виконання належних самостійних досліджень докторське звання отримується відразу після бакалаврського. Деякі університети присвоюють кваліфікацію "бакалавр" після програми другого рівня (B. of Philosophy чи B. of Literature).

Зауважимо, що час на виконання програм вказаний стандартний (номінальний). Хоч для більшості профілів бакалаврський диплом надають після 3 років, у Великій Британії є випадки подовження занять до 4 років (наприклад: а) в Шотландії, б) у випадку комбінованих занять, коли частину часу забирає практика на виробництві чи у фірмі тощо).

Як стверджує Language Passport. European Language Portfolio за 2000 рік, з багатьох причин Велика Британія залишається одним із найпривабливіших місць навчання для іноземців. На жаль, країна не може задовольнити всі прохання, тому допуск у вищій навчальній заклад йде через сувору селекцію. Для підвищення шансів на вступ абітурієнт-іноземець повинен звернутися до Служби прийому (UCAS) восени за рік до навчання. [1, с. 11]

Об'єднане Королівство підписало всі конвенції про взаємовизнання Ради Європи і ЮНЕСКО, а також повністю визнає Європейський бакалаврат. Міжнародний бакалаврат визнається частково, немає й автоматичного визнання всіх закордонних університетських кваліфікацій, посвідчень, дипломів. Питання їх визнання вирішуються на індивідуальній основі, чим займаються спільно National Academic Recognition Information Centre (NARIC) і Британська Рада. [6, с. 153]

З кінця XIX століття у Великій Британії працювали технічні коледжі, але їхні дипломи вважалися нижчими від академічного стандарту університетів. Лише з 1956 р., зі створенням Національної ради з присудження академічних звань, дипломи закладів технічного сектора вищої освіти підняли до рівня бакалаврських. Майже століття вища освіта Великої Британії була взірцем бінарної моделі, для якої притаманний чіткий поділ на університетський та не університетський сектори, проте Акт (Закон) 1992 р. надав технічним інститутам статус університетів, і два сектори злилися в один, хоч відмінності між технічними й рештою університетів залишилися значними. Отож вища школа Великої Британії перестала бути бінарною. [8, с. 13]

Науково-технічний прогрес у будь-якій країні залежить від рівня підготовки спеціалістів. Для цього потрібна відповідна система технічної освіти. У цьому відношенні досягнення Британської вищої школи в функціональних технічних рішеннях, в організації навчального процесу, його комп'ютеризації, підготовці кваліфікованих технічних кадрів та навчанні професійного іншомовного спілкування привертають увагу науковців.

Традиційну основу британської системи вищої освіти становлять університети, політехнічні навчальні заклади та коледжі. Якщо в більшості країн сектор вищої технічної освіти характеризується певною кількістю відповідних навчальних закладів, то у Великій Британії головним показником є наявність у цих навчальних закладах курсових програм. Слід зазначити, що британські кваліфікації визнаються всіма як найкращі в світі. Їх можна здобути на всіх рівнях – від базового до найбільш просунутого, і з усіх дисциплін (спеціальностей). [9, с. 6] Професійні кваліфікації встановлюють, як правило, певні асоціації (ради) за дуже жорсткими вимогами.

Право вступу до Вищого навчального закладу без іспитів надає атестат підвищеного рівня про загальну освіту (скорочено "A level"), середній бал якого "А". За великої автономії шкіл в освітньому процесі підсумкові вимоги стандартизовані, бо випускні іспити проводять кілька незалежних екзаменаційних рад. Більшість абітурієнтів мають А-рівень з трьох дисциплін. Хоч у країні дотримуються політики відкритої вищої освіти, зацікавлені органи встановлюють квоти місць (держсекретар з освіти – для вчителів, департамент охорони здоров'я – для лікарів тощо). Якщо кількість заяв перевищує квоту чи кількість вільних місць в аудиторіях, застосовується селекція, форми якої визначаються самими вищими навчальними закладами. Право на квотування мають і органи розподілу фондів і ресурсів. [7, с. 10]

Висновки... Підсумовуючи вище зазначене, слід звернути увагу саме на напрями розвитку професійного іншомовного спілкування у вищих навчальних закладах Великої Британії, оскільки значні зміни у реформуванні освіти, згідно з нормативними документами, відбулися саме в кінці XX – на початку XXI сторіччя. Формування національної системи кваліфікацій вищої освіти, яка гармонізуватиме із системою кваліфікацій Європейського простору вищої освіти, сприятиме подальшій її сертифікації в європейських та світових структурах. Це, в свою чергу, забезпечить взаємне визнання на європейському та міжнародному рівні документів про освіту та навчання, запровадження нового додатку до диплома європейського зразка, конкурентоспроможність випускників на національному та міжнародному ринках праці і надання освіти високої якості. Виконання цих завдань також сприятиме задоволенню особистісних потреб студентів у здобутті вищої освіти та розширенню їхньої

компетентності, створенню і розвитку належних умов для здійснення інноваційних наукових досліджень та підвищенню мобільності студентів, наукових і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів.

Література

1. Language Passport. European Language Portfolio. – Strasbourg: Modern Languages Division, 2000. – 13 p.
2. Lindholm-Leary, K. Theoretical and conceptual foundations for dual language education programs / Lindholm-Leary, K.. -Dual language education. Clevedon, England: Multilingual Matters Ltd. – 2001. pp. 39-58.
3. Modern language learning and teaching in Central and Eastern Europe: which diversification and how it can be achieved? Proceedings of the second colloquy of the European Centre for Modern Languages. Graz (Austria), 13-15 February, 1997. – European Centre for Modern Languages, Council of Europe, 1998.-369 p.
4. Richards, Jack C. / Approaches and Methods in Language Teaching / Richards, Jack C. Theodore S. Rodgers. – Cambridge UK: [Cambridge University Press](http://www.cambridge.org). – 2001. – ISBN 0-521-00843-3.
5. Sachdev I. [Community Languages in Higher Education: Towards realising the potential](http://www.routesintolanguages.ac.uk/community) / Sachdev I, McPake, J Routes into Languages. – 2008. pp. 61-62. <http://www.routesintolanguages.ac.uk/community>. – Retrieved 26 June 2009.
6. Scarcella R. C. The Tapestry of Language Learning. The Individual in the Communicative Classroom / Scarcella R. C., Oxford R.L. – Boston, 1992. – 260 p.
7. Swain M. Immersion education: A category within bilingual education./ In R. K. Johnson & M. Swain (Eds.), Immersion education: International perspectives. -NY: Cambridge University Press . – 1997. – pp. 1-16.
8. The European Year of Languages. – Council of Europe: Modern Languages Division. Directorate of School, Out-of-School and Higher Education, 2000. – 25p.
9. University of London: External Programme: Advanced Diploma in Education. – London, 1996. – 8 p.

Анотація

У статті розглядається та аналізується зміст стратегічних нормативних документів в галузі професійного іншомовного спілкування та навчального процесу на економічних факультетах університетів Великої Британії. Характеризується реформування навчального процесу за останні роки.

Аннотация

В статье рассматривается и анализируется содержание стратегических нормативных документов в области профессионального иноязычного общения и учебного процесса на экономических факультетах университетов Великобритании. Характеризуется реформирование учебного процесса за последние годы.

Summary

This article is on a characteristic the description of policy regulations in the field of professional foreign language communication and learning process in Economics from the University of Great Britain. It is characterized by reforming the educational process in recent years.

Ключові слова: стратегічні нормативні документи, професійне іншомовне спілкування, навчальний процес, економічні факультети.

Ключевые слова: стратегические нормативные документы, профессиональное общение, учебный процесс, экономические факультеты.

Key words: Policy regulations, professional foreign language communication, educational process, Economics Department.

Подано до редакції 14.03.2011.

Рекомендовано до друку докт.філол.наук, проф.Михайленко В.В.

УДК 378 . 4 . 09

© 2011

Лещак Т.В.

ДО ПИТАННЯ ПРО СТАНОВЛЕННЯ ПЕДАГОГІКИ ЯК САМОСТІЙНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ У ЛЬВІВСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Постановка проблеми у загальному вигляді... В сучасних умовах реформування вищої освіти в Україні набуває важливого значення вивчення науково-педагогічної спадщини та досвіду кристалізації педагогічної науки як самостійної академічної галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Огляд історико-педагогічної літератури засвідчив брак як синтетичних праць, так і окремих статей, присвячених даній проблематиці. Окремі аспекти розкриваються в загальних дослідженнях з історії Львівського університету, а також у працях дослідників філософської і педагогічної думки Галичини ХІХ–ХХ ст. у польському та загальноєвропейському контекстах (С. Волошин, Д.Дринда, Б.Лучинська, Ч. Майорек, А.Мейсснер, Б.Навровичинський, В. Шулякевич, К.Шмид та ін.). Значне місце у бібліографії даної проблеми займає історико-педагогічна біографістика, серед якої слід виділити розвідки про педагогів Львівського університету авторства В.Оконя, Е.Подгурської, Р.Ядчака та ін.